

62) Zie daarvoor de annotatie van Seidel-Menchi in Erasmo da Rotterdam, *Adagia* of in ASD II.5; vgl. Pineau, 'Érasme est-il l'auteur du *Julius?*', 393.

63) Laszlo Versényi, *Socratic humanism* (New Haven-London 1963).

64) Erasmus, *Enchiridion*, ed. Welzig, 242-245; Christian, 'Figure'; Tracy, *Erasmus*, 34-35.

65) ASD II.8, 258: *Socrates Platonicus narrat animas hominum a coelo fuisse delapsas, quo sibi per philosophiae studium parant reditum.*

66) Rudolf Agricola, *Over dialectica en humanisme*, 53, met verwijzing naar Cicero, *Tusculanae disputationes* 5.10: *Socrates autem primus philosophiam devocavit e caelo et in urbibus conlocavit et in domus etiam introduxit et coëgit de vita et moribus rebusque bonis et malis quaerere* (ed. M. Polenz (Leipzig 1918) 142): 'Socrates riep immers als eerste de filosofie van de hemel naar beneden, gaf ze haar plaats in de steden, bracht haar zelfs binnen in de huizen en eiste van haar dat zij haar aandacht zou richten op het leven, de levenswijze, op vraagstukken van goed en kwaad', vgl. Aristoteles, *Metaphysica* 977b1-6; Cicero, *Gesprekken*, 159; Allen VI, 70-72, nr. 1572, aan Alexius Turzo (Basel, 30 april 1525), ll. 65-66: *Socrates philosophiam e coelis deduxit in terras, Plutarchus introduxit in cubiculum, in conclave, in thalamos singulorum*; vgl. Erasmus, *De utilitate colloquiorum* (ASD I.3, 746, ll. 179-180): *Socrates philosophiam e coelo deduxit in terras, ego philosophiam etiam in lusus, confabulationes et computationes deduxi* (vgl. Thompson, *Colloquies*, 630).

67) Allen II, 155-157, nr. 365, van Ulrich von Hutten (Worms, 24 oktober 1515), ll. 2-5: ... *cui, si per fortunam licuisset, tenacius adhesissem quam ille Alcibiades Socrati. Quare enim non Germanum Socratem appellabo te, Erasme ...*; Allen II, 341-343, nr. 463, van Hendricus Glareanus (Basel, 5 september 1516), ll. 4-7: *Videres profecto alterum Alcibiadem, ac eum qui Alcibiadem longe antecederet, tantum videlicet quantum vere Glareanicus amor vicit Socratem, sive quantum ego plus tibi debeo quam Alcibiades Socrati....*

68) Gleason, 'Birthdates', vgl. Gleason, *John Colet*, 16 en Vredeveld, 'Ages of Erasmus', 776 en n. 53, bepleiten op grond van Gleasons vaststelling dat Colet in januari 1467 was geboren 1466 omdat Erasmus een paar maanden ouder was dan Colet; Weiler, *Desiderius Erasmus*, 9, volgt Vredeveld, maar acht ook 1469 plausibel, wat in het licht van Gleasons betoog natuurlijk een onmogelijk standpunt is.

69) Mangan, *Life*; Hyma, *Youth*.

70) Allen II, 291-312, nr. 447, aan Lambertus Grunnius (Londen, augustus 1516), vgl. Mangan, *Life* I, 9-28: Engelse vertaling van de brief; 31-38: analyse; Allen IV, 353-355, nr. 1147, aan Petrus Manius (Leuven, 1 oktober 1520).

71) Wesseling, 'Are the Dutch uncivilized?', 77; vgl. Gerlo, *Erasmus van Rotterdam*, 28.

72) Hampton, *Writing from history*, 174: *Vrayment, il bien plus aisé de parler comme Aristote et vivre comme Caesar, qu'il n'est aisé de parler et vivre comme Socrates* (1023b), vgl. Frame, *Complete Essays of Montaigne*, 808.